

Jakab István

A pöttyös

Mennyi még?

Napok? Hetek? Hónapok?

Az ablak előtt a fák. Ha kinyitnák az ablakot, hallaná, hogy a kerítésen túl...

Nem hall már semmit, szinte semmit. De ezt még hallja, ahogy a kerítésen túl.

Meddig hallja még?

Napokig? Hetekig? Hónapokig?

Ágyból?

Ágyban az étel, a kis- és nagydo-log. A lemosás. Undorodnak, de mos-sák. Csimbókba ragadt bélsár. Bélsár. Szép szó. Büdös szar vagyok. Most tojik az isten kifelé.

Ha kinyitnák az ablakot.

Az ablak. A nő, a menyé hátrafor-dul. Mit akar, apuka?

Rábök: az ablak.

Nem lehet, megfázik. Hűvös oda-kinn.

Hallani akarom a szelet.

Nem elég látni?, s hozzágondolja, a búcsút intő ágakat?

Nem. Az illatát akarom. Búzlök, akár egy rakás szar.

Mit mond, apuka?

Legyint, nem érdekes. Az ablakot, próbálkozik újra. A meny odalép, rés-nyire nyitja. Így jó? Állig betakarja, az öreg fészkelődik. Kimelegedett, nyir-kos a melle, nem kap levegőt. Zihál, mint akit halálos láz gyötör, fölhívni magára a figyelmet. Baj van?, hallat-szik az ajtó felől. A meny már menne a dolgára. Az öreg fölemeli a kezét, lassan lecsúztatja melléről a paplant. A nő visszajön, ráhajol, tagolva a fü-lébe mondja, vagy betakarózik, vagy becsukom az ablakot. S már nyomja is vissza a mellkasra a paplant, oldalt

is betűri. Az öreg moco-rog, föl akar kelni. Nem lehet még, gyöngének tet-szik lenni.

Gyöngé a tetves öregapád térde kalácsa.

Nem értem, mit mond?

Szeretnék kimenni.

Hova?

A mellékre.

Nem egyszerűbb az ágytál?

Tiltakozik, nem. Levegőre vágyik. Nem kapni levegőt.

Mert még nem erősödött meg a tüdeje. Egy-két hét és...

Minek hazudozik. Egy-két hét múl-va már... hagyjuk. Nyújtja a kezét, fogja meg. Reszket a kéz a levegőben, vibrál, az ízületek kidomborodnak, csontra aszott izmocskák tikkkelnek. Rámarkol a nő húsos, meleg csuklójá-ra. Megnyugszik rajta, erőt gyűjt, fölül. Egy pillanat, a nő lefejtí ujjait, odaront az ablakhoz, ráfordítja a kilincset. Visszamegy, a hóna alá nyúl, fölemeli. Köpeny? Hol a köpeny? A fotelkarfán, mint levedlett bőr. Mennyit nyúz le még a halál?

Belebújt, megremeg a térde, ahogy föláll. A bot. A menyé kimegy az előszobába, visszajön, a kezébe adja.

Elindul, csoszorászva. Nagy út a melléig vagy tovább. Próbaút, lábon, három lábbal. A bot toporászik, meg-koppan a küszöbön, előszobakövön. Túl a félúton, oda. Hol még a vissza? A meny eltűnt mögüle, a konyhában tesz-vesz, csörömpölnek a lábasok. Az öreg megáll, a falnak dől, tátott halszájjal kapkod levegő után. De mintha vízcseppek lennének, elgör-dülnek előle a molekulák. Nem fogja

már őket soha utolérni, hiába csapkod minden uszonyával.

A mellék reves hideg, klórszag-terhes kórházfolyosó. Ráhuppan a deszkára. Ha még deszka volna, de műanyag. Mindegy, töri a valagát. Görnyed, nyom, hogy lesz a törlés magának? Szétmaszatolja? Hívja Izát? Mire kigondolja, kopogtatnak. Jól van, apa? Nincs baj? Nincs, csak a törlés. Iza benyit, fölemeli, a hóna alá szorítja, szárny alá, jó étletláz, méri, egy pillanatra belezuhan a lázalom feneketlen mélyére, még álmodik is valamit, tájjal, ahol süt a nap, villognak a levelek, a papír roszogására ébred. Jól van, mondja a menyé, fölhúzza a nadrágot, menjünk.

Hova, kérdi.

Vissza az ágyba.

Nem lehetne...?

Az udvarra gondolja, apuka?

Bólint.

Kabát kell, körbenéz. Támaszkodjon a falnak. Mint egy deszka, mereven, háttal nekidűl. Szekrény nyílik, csapódik, kabát, sárszínű kalap a fejébe nyomva.

Kitárul az ajtó. Mint éhes gyerek, beront a hűvösség. Csaknem földönti, meg sem áll a terített asztalig. Friss televényillat.

Nemsokára úgyis alulról. Mint az ibolyát.

Mit mondott?

Mondtam volna? Nem mondtam semmit. Gondoltam. A földre.

Csak pár perc, érti. Itt hagyhatom? Hozzak széket?

Ne, jobb állni.

Az óvodában a kerítésen túl ebédelő, zsong a terem.

Pici székek, pici asztalok, pici lurkók, pici mellékek. Láta, amikor épült. Még nem lakott itt senki. Nem volt ilyen divatos, drága környék.

Csak kerít egy széket, lerogy.

Mire Iza kijött, elnyomta a buzgóság. Bemegyünk, ébresztgeti.

Be?

Igen, be.

Jó volt kint.

Persze hogy jó, hetek után. De nem szabad megfázni. Végzetes lehet.

Végzetes? Ha tudna még mosolyogni, haha, végzetes.

Napok vagy hetek a végzet?

Lehet, hogy egyetlen nap. Néhány óra. Perc. Érvénytelen pillanatok. Mire visszaér, s rárogy az ágyra? Már ott ül a kaszás a székben, és vigyorog rá. No, akkor menjünk, komám.

Elfordul, elfordítják a kerttől. Megcsöndesedtek odaát. Csendes pihenő. Ágyba nyomják őket, betakarják őket. Most jönnek a trükkök, miért nem tudnak elaludni. Pisilni kell, kakilni. Szomjas vagyok. Forgolódás. Benyúlnak a lábuk közé. Még nem csimbókosak a szartól. Még tiszta ott nekik.

A küszöb. Átlépjük a küszöböt, hangzik.

Ha bírjuk, át, gondolja. A küszöböt. Talán még igen.

Látni őket, az volna jó.

Mindenesetre a lába elé néz. Magas ez a küszöb, átteszi a bot hegyét fölötte, letámasztja. Egyik láb, Iza fölemeli, másik. Bent vagyunk, rácsukódik az ajtó, mint majd a fődél. Ha el nem hamvasztják. El fogják, nincs hely kadávereknek. Kiszorítják az élők.

Nyekken az ágyban, belesüpped a fölvert párnába. Zihál, a gombhoz nyúl, bajmolódik vele. Iza kiment, bejött, szeretné ki? Melege van?

Bólint, kiszaradt a szája, víz. Vízet kér. Iza az ajkához érinti a poharat, nyeljen, apuka.

Nyelek. Évtizedek óta.

Az ágakat bámulja hosszán, a lengést. Hamarosán kirügyeznek. Tavasz. Elfutja szemét a könny.

Mire a virágok?
Mikor a vörös bogyók?
Mennyi még?
Napok, hetek, hónapok?
Elszundít.

Világosságra ébred, az alkonyt visszaveri az óvoda nagy ablaka. Az utcán viháncoló gyerekek, kocsiajtók csapódnak, motorok morognak. Aztán elhamvadt fények suta csöndje.

Megjött Károly. Óvatosan benyit, az apja felé fordítja a szemét.

Hogy vagy, öreg?
Elhúzza a száját.
Hallom, kint voltál.
Bólint, kint.
Jó volt?
Bólint, jó.
Csak hűvös még.
Bólint, az.
Elfáradtál.
Bólint, el.

Nem baj, majd holnap is.

Bólint. Ha megérjük.

Persze hogy megéred. Kérsz enni?
Enni? Nem. Nem vagyok éhes.

Muszáj. Pár falatot, de muszáj. Le kell gyűrni. Emlékszel? Amikor kicsi voltam, én se. Citromkarikák cukorral hintve. Attól lett étvágyam. Kérsz citromot?

Kérek. Levet, cukorral.

Jól van, Iza rögtön hozza.

Károly kiment, hallani, hogy beszél a feleségével.

Tálcán pohár félig, benne kiskanál. Iza leül mellé az ágyra. Az öreg megsimogatja a kezét. Jó vagy. Köszönöm. Sírni kezd, nagyon jók vagytok.

Jól van, apa, ne sírjon. Megte-szünk mindent, ami telik.

Áll az ajtóban, egyedül.

Mindenki elment hazulról. Iza sem kapott több szabadságot. Meghagyta a tavasz.

Gyerekes csíny, hogy kimegy. Igaz, nincs hideg.

A kerítésen túl színes sálakban lobog az élet. Viháncolnak, sikoltoznak, sivítoznak, rohangálnak. Labda is kerül, egy rúgástól nekicsattan a piros kisháznak. Az ablakban riadt kislányszem: lapuló madárfióka a fészkén. Két fiú gyömöszöli egymást a fűvön. Óvó néni, visítják. Termetes asszony vágódik elő a teraszról, leront a lépcsőn, mint fecnit, kétfelé tépi a rozszaszágokat. Sírás és hüppögve előadott vádbeszéd.

Az öreg karmosan rágörcsöl a kerítésre.

A kislány, hogy elmúlt a vész, elővakodik, megáll előtte.

Tata, meg fogsz halni?

Bólint, meg.

Fáj?

Fáj.

A kislány fölnyúl, megsimogatja a büttyököt. Forró a keze.

Azt hitte, már semmivel sem csábítja a világ. Még a fák, a nap, a csillagok se. És akkor a meleg kéz.

Nézte, ahogy végigsimít a csontjain az olvatag hús.

Elvette, nem, nem szabad. Neki most már mennie kell.

Már mész?

Igen, megyek. Fázom.

Kijössz máskor is?

Bólintott, ki.

Az utcán állt, délelőtt, a kapunak támaszkodva, köpenyben, pizzamában. A bot épp csak érintette a követ. Kifakult szemmel nézelődött, mintha lúg vagy sav fröccsent volna réges-rég a szemébe. Kicsapódott üresség, savómaradék. Leműthetetlen szürkehályog-kitin. Bogárázó semmi. Szoborszem. Kifaragták, és örökre úgy maradt. Idővel majd belekalapálnak az ellenségei. Holtában se lászon semmit, ha már életében se, a szenvedést, amit okozott, míg

hírre vergődött. Nem is nézelődött már, lassan belegyűrődött a látvány: emberek, autók, madarak, repülők, amiket sokszor meg se látott, csak a zúgásukat hallotta. De minden távoli zaj-üzenetet elnyomott az udvari gyereknyüzsgés, hang- és színekavalkád. Csúszda- és házvörös, homoksárga, egy labda viaszfehér pöttyei, mohazöld gyeptársaságon. Hintakék. A libikóka óriás rózsaszín rugói. A labda még makulátlanul korall, biztos ma hozták ki először. Kézből kézbe szállt, lábtól lábíg. Elgurult, homokba huppant. Pocsolyába toccsant. Besározódott, csorgott rajta a mocskok. Eltartva a testtől vitték, fűbe törlik, földobják, hajigálják.

A kitin alá bemásznak a pöttyök, ahogy maga alá húzza egy bogár a szárnyát. Savó alól átsejlő vörösség. Vér és megváltó halál sápadtsága pöttyöz a szemben.

Odaállnak elé, az ismerős kislány meg két fiú. Hallották, hogy meg fog halni, és hogy fáj. De hogyan, hogy fáj? Mint mikor elesünk?

Igen. Pont olyan, mint az elesés. Csak nem fáj annyira. Éget, mar, de mégse fáj úgy. És már nincs, aki megvigasztalna.

Nincs papád, mamád?

Nincs.

Félrevonulnak, megtárgyalják, olyan öreg, hogy nincs papája, mamája, szegénynek.

Visszaállnak a kerítéshez. Majd mi játszunk veled. Ha akarod. Beszélgetünk. Akarod?

Rábólint, belepréste egy alig észlelhető mosolyt a ráncaiba.

Nagyon ráncos, súgja a lányka. Furcsa a szeme, súgja a fiúcska. Nincs senkije.

Az öreg hallja, hogy sugdosnak. Nem baj. Biztos róla. Nem baj.

Idehoznátok a labdát?

A labdát? Nem szabad kidobnunk.

Nem is akarom. Csak megsimogatnám. Tudjátok, milyen régen nem értem labdához?

Milyen régen?

Meg se tudnám mondani.

Akkor idehozzuk. Megsimogathatod. De nem adhatjuk oda neked.

Mondtam, hogy nem kell. Hozzá szeretnék érni.

Tessék, itt van. Messziről nyújtja, nehogy hozzáérjen. Az öreg benyúl a kerítésen. Simogatja a labdát.

Lát még? Nem lát. Nézik a meszesességbe révedő szemét. Az anya szoknyája. Virágok, pöttyök szegélyezték. Azokba kapaszkodott. Labdát nem kapott, szegény vidéken nőtt fel. Hegyek, kövecses talaj, sovány termés. Nem tellett ilyesmire. Óvodáról sem hallott. Rágördült sár-, kőnehézével a múlt.

Sír, nem látod, sír.

Mi baj van?

Nincs semmi. Köszönöm, hogy megsimogathattam a labdákat. Elfáradtam. Most bemegyek, le kell feködnöm. Holnap majd... Holnap talán... ki... ha lehet... ha tudok, ki.

Lesz-e holnap?

Ott találta a holnap, s a holnap után is, meg a többi nap reggel a kapufélfának, kerítésnek dőlve. Barna köpeny, barna kalap, borotvátlan-ság, botos szobormerevség.

Átitatta a tavasz, beleivódott a nyár. Bár az óvónők mindig szemmel tartották, ki tudja, mi telik ki az ilyen öregtől. Aki pizsamában az óvodai kerítésnél. Azért elbeszélgethetett a lurkókkal, megsimogathatta a labdát.

Meghagyta a tavasz, a nyár, az ősz.

Pedig azt hitték, már csak hetei.

Oththon kerülgették, etették, inni adtak neki. Hagyták, hogy kijárjon. De miért nem öltözik föl?

Erre a pár napra? Minek?

Meghagyta a május, az augusztus, szeptember.

Esők, taknyos őszi, diók kopogtak a járdán, erre ébredt. Még éppen csak derengett. A fürdőszobában zubbogott a víz, Károly és Iza munkába készült.

Ha majd nem lesz, csapkodhatják az ajtókat. Nem kell sugdolózniuk. Tudja, hogy arról beszélgetnek. Átverték őket az orvosok. Mit tudnak azok? Még egy kiszámítható rendes halált se pontosan, hónapra, hétre, napra.

Mennyi még? Napok, hetek? Egy hónap? Kettő? Meghagyják karácsonyig?

Csak sütné a nap.

Óhaja meghallgattatott, délutánra kiderült, két nap alatt fölszáradt. Hét ágra süttött napokon át.

A gyerekek meg a labdák kiperdültek délelőtt és délután.

Lövés csattant a házikó falán. Az ablak kislányarcok, fényes madárszemek keretben. Nyugodalmatlan fészkek. Kinn a fiúk vadultak, a lányok sikongva rohángásztak.

A labda. Fölpördült fűcsomókon, elnyugodott a kerítésnél.

Viháncoltak pöttyei.

Vele álmodik napok óta, így, úgy. Ahogy perdül, ahogy tágul, nagyobbodik, mintha lélegzene. Mintha maga a világ tágulna benne, mintha fújná egy végtelen tüdő. S forogna benne összecsócsálva, szépen kipöttyözve, ragyogó fehéren, mint egy képlet, elkülönülve vörösén-fehéren, véresen, tisztán az élete.

Aztán egyszer csak átröpül a feje fölött, gyors madár.

Pattogva elindul a főút felé a lejtőn.

Kiáltanak: bácsi.

Aki utána is kap a botjával, de a labda már, mint mondják, s tényleg úgy: árkon-bokron át.

Csak hát éppen kipattan a sekély árokából, rohan tovább a főút felé.

Megnagyobbodnak a pöttyök, a vöröslő gomolygás. Mintha már nem is labda volna. Hanem a végső, elfutó, elfutásában lelassuló, lelassulásába dermedő boldogság.

Gördül alá habkönnyű ónsúllyal az élet. Szülők, és ázó lovak, lehajtott fejjel az udvaron. Az anyja elhajlott ujjai. Apján az átizzadt ing. Forgó röggök az eke nyomán. A gyárban a gép áttételei. Minden forog, mint fölötte a fölvilágító ég.

Össze fog törni valamit odalenn. Mert zuhan alá, vagy ő emelkedik föl?

Látja: egy komikus alak hadonászik a botjával utána, mintha meg tudná állítani. A labdát, az eszeveszett forgást.

Nevetséges, ahogy hápog levegő után. Fogatlan sötét pötty arca labdáján a száj.

Fékcsikorgás, pukkanás.

Az udvaron sikoltanak, dermedten állnak, ő meg térdre, orra bukik, elnyúlik, mint egy béka, koppan a feje az úton. Kalapja átbillen, elpereg, homályló mélyével ferdén fennakad a járdaszegélyben.

Hatvan éve rója figyelmező köreit az író. Első kötete után – körre-kör – várakozik már s szülessen a többi; kívánjuk évfordulósan. (A szerkesztőség)